

Suomen EU-puheenjohtajuus – vallan kahvassa kuuden kuukauden ajan

Suomi aloitti Euroopan unionin puheenjohtajajana 1. heinäkuuta 2019, ja kautemme päättyy vuoden lopussa. Mitä puheenjohtajuus käytännössä tarkoittaa ja mihin voimme vaikuttaa?

Joitakin faktoja

Euroopan unionin puheenjohtajuus tarkoittaa Euroopan unionin neuvoston puheenjohtajuutta, jossa kukin jäsenmaa toimii vuorollaan kuuden kuukauden ajan. Ennen Suomea puheenjohtajana oli Romania, ja meidän jälkeemme puheenjohtajuus siirtyy Kroatialle. Romania, Suomi ja Kroatia muodostavat yhdessä trion, ja osa puheenjohtajuuskauden tavoitteista on yhteisiä.

Euroopan unionin neuvostossa jäsenvaltioiden ministerit kokoontuvat erilaisissa kokoonpanoissa käsiteltävän asian mukaisesti. Puheenjohtajamaan kyseiseen kokoonpanoon osallistuva ministeri johtaa puhetta kokouksessa. Terveysteen liittyvät asiat käsitellään Työllisyys-, sosiaalipolitiikka-, terveys- ja kulluttaja-asioiden (TSTK) neuvostossa.

Puheenjohtajamaa johtaa työtä myös muissa neuvoston elimissä, esimerkiksi asioita valmistelemissa Coreper-kokouksissa ja eri asiakokonaisuuksien ympärille muodostetuissa virallisissa työryhmissä. Lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden työryhmä (Working Party on Pharmaceuticals and Medical Devices) käsittelee lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden markkinoille pääsyn vaatimuksia ja valvontaa koskevaa EU-lainsäädäntöä.

Puheenjohtajuus käytännössä ja vaikuttaminen

Puheenjohtajuus ei tarkoita pelkästään puheen johtamista – kokoukset ovat vain pieni näkyvä osa työtä. Puheenjohtajamaa tekee pohjatyon ja valmistelee ehdotukset, joita käsitellään eri kokoonpanoissa. Pohjatöihin kuuluu pohdinta siitä, mikä kulloissakaan tilanteessa on paras vaihtoehto sekä sen perusteleva ja puolustaminen. Pohjatöihin kuuluu myös muiden jäsenmaiden kantojen selvittäminen ja reagointi tarpeen mukaan. Puheenjohtaja ei voi suoraviivaisesti viedä eteenpäin omia kantojaan, vaan sen tehtävä on olla ”honest broker” eli kaikkien osapuolten hyväksymä puolueeton jäsenmaiden edustaja neuvotteluissa.

Mihin sitten voimme vaikuttaa? Suomen puheenjohtajuuskausi osuu aikaan, jolloin uusi parlamentti aloittaa ja vanha komissio lopettaa toimintaansa. Työlistalla on aiempia puheenjohtajuuskausia vähemmän lainsäädäntöehdotuksia. Suomen kaudella kuitenkin päätetään monia tärkeitä asiakokonaisuuksia, joista seuraava monivuotinen rahoituskehys on yksi merkittävimmistä. Monivuotinen rahoituskehys on EU:n pitkän aikavälin budjetti, ja siinä asetetaan EU:n menojen enimmäismäärät yhteensä ja alakohtaisesti ainakin viideksi seuraavaksi vuodeksi. Suomen tavoitteena on saavuttaa sopu neuvostossa vuoden loppuun mennessä. Suomen yleisempiä puheenjohtajuuskauden tavoitteita ovat muun muassa myös saada EU globaaliksi johtajaksi ilmastotoimissa ja vahvistaa EU:n yhteisiä arvoja ja oikeusvaltioperiaatetta. Tavoitteitamme kuvaa hyvin puheenjohtajuuskaudemme slogan ”Kestävä Eurooppa – kestävä tulevaisuus”.

Health Technology Assessment -ehdotus lääke- ja laitetyöryhmän agendalla

Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella terveyssektorin ainoa käsitellyssä oleva, terveysalaan liittyvä lainsäädäntöehdotus on terveysteknologian arviointiin liittyvä Health Technology Assessment (HTA) -asetusehdotus. Keskeisin uudistus ehdotuksessa on terveysteknologioiden (keskitetyn menettelyn kautta myyntiluvan saaneet lääkkeet ja tietyt lääkinnälliset laitteet) yhteiset eurooppalaiset kliiniset arvioinnit. Siirtymäkauden päätyttyä arviointeihin osallistuminen ja yhteisten kliinisten arviointiraporttien käyttö jäsenvaltioissa olisi pakollista. Ei-kliiniset arvioinnit (taloudelliset, eettiset ym. arvioinnit) ja arvioinneista seuraavat johtopäätökset (esim. hinnoittelu- ja korvattavuuspäätökset) tehtäisiin edelleen jäsenvaltioissa.

Ehdotus on saanut jäsenmaiden keskuudessa riskitietäisen vastaanoton, eikä puheenjohtajamaan asema ole helppo. Suomalaisilla on pragmaattinen lähestymistapa, mistä olemme saaneet paljon kiitosta. Ehdotuksia valmistele HTA-tiimi, joka on koottu STM:n, Fimean ja Valviran asiantuntijoista.

HTA-ehdotus on siis lääke- ja laitetyöryhmän pääaihe. Odotamme jännityksellä, tuovatko esimerkiksi Brexit tai lääkinnällisten laitteiden asetuksen toimeenpano mukanaan uusia aiheita työryhmän agendalle.

Puheenjohtajuus virkamiehen näkökulmasta

Virkamiehen kannalta puheenjohtajuus tarkoittaa todella intensiivistä työjaksoa. Valmistelut HTA-ehdotuksen käsittelyssä aloitettiin hyvissä ajoin. Juuri ennen puheenjohtajuuskautta tapasimme kaikki jäsenmaat yksitellen, kerroimme kautemme ohjelmasta ja selvitimme heidän kantojaan. Puheenjohtajuuskauden aikana Suomea edustavat virkamiehet ovat varsin haluttua seurata ja kalenterimme täyttyvät tapaamisista sekä neuvotteluista. Puheenjohtaja kuunnellaan ja heidän kommentistaan ollaan kiinnostuneita. Olemme tapahtumien keskipisteessä noin kuuden kuukauden ajan. Sen jälkeen keskipiste siirtyi muualle, meidän jälkeemme kroatialaisille.

→ Ulla Närhi

ulla.narhi@formin.fi

Neuvoston Lääkkeiden ja lääkinnällisten laitteiden työryhmän puheenjohtaja Suomen EU-puheenjohtajuuskaudella

Suomen pysyvä edustusto EU:ssa, Bryssel